

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 436

**Rachunkowość na rzecz
zrównoważonego rozwoju.
Gospodarka – etyka – środowisko**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach:
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-591-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Maria Aluchna, Olga Mikołajczyk: Akcjonariusze vs. interesariusze. Przypadek raportowania zintegrowanego / Shareholders vs. stakeholders. The case of integrated reporting	11
Joanna Antczak: Wypadki chemiczne a bezpieczeństwo ekologiczne / Chemical accidents vs. ecological security	21
Anna Balicka: Sprawozdawczość środowiskowa – światowe trendy ujawniania informacji środowiskowych / Environmental reporting – world trends of disclosure of environmental information	30
Aleksandra Banaszekiewicz, Ewa Makowska: Rewizja finansowa a wiarygodność sprawozdań finansowych / Financial audit vs. financial statements credibility	39
Aurelia Bielawska: Realizacja idei społecznej odpowiedzialności biznesu w rzemiośle / The idea of Corporate Social Responsibility (CSR) in craft	48
Ewa Chojnacka, Jolanta Wiśniewska: Raportowanie danych CSR w Polsce / Reporting on CSR data in Poland.....	55
Marlena Ciechan-Kujawa, Katarzyna Goldmann: Analiza komparatywna wykorzystania i oceny przydatności analizy finansowej w praktyce firm audytorskich i jednostek gospodarczych w Polsce / Comparative analysis of the use and evaluation of the usefulness of financial analysis in the practice of auditing companies and business entities in Poland.....	64
Anna Dąbkowska: Wpływ raportu Liikanena na zmiany w regulacjach sektora bankowego w Niemczech / The impact of Liikanen report on changes in regulations of the banking sector in Germany.....	75
Anna Dubel: Analiza porównawcza kosztów adaptacji i zapobiegania zmianom klimatycznym / Comparative analysis of climate mitigation and adaptation costs	84
Justyna Dyduch: Możliwości wykorzystania informacji pochodzących z ewidencji księgowej w środowiskowej analizie finansowej przedsiębiorstwa – wyniki badań ankietowych / Possibility of using information from accounting records in environmental corporate financial analysis – survey research results.....	93
Danuta Dziawgo: Znaczenie raportowania pozafinansowego w opinii indywidualnych inwestorów / Non-financial reporting importance from individual investors' perspective.....	105

Justyna Fijałkowska: Raportowanie informacji niefinansowych zgodnie z nową dyrektywą UE 2014/95/EU jako wyzwanie dla przedsiębiorstw / Non-financial information reporting following UE 2014/95/UE new directive as a challenge for companies	115
Tomasz Gabrusewicz: Wybrane problemy stosowania wyceny w wartości godziwej do wyceny bilansowej / Selected aspects of applying valuation at fair value to balance sheet valuation.....	123
Marzena Hajduk-Stelmachowicz: Pułapki decyzyjne a system zarządzania środowiskowego / Decision-making traps related to the environmental management system.....	133
Dominika Kordela: Crowdfunding w Polsce – koncepcja finansowania społecznościowego / Crowdfunding in Poland – the concept of social financing	143
Angelika Kuligowska, Michał Moszyński, Damian Walczak: Ryzyko oraz jego świadomość w kontekście odpowiedzialności za szkody środowiskowe w Polsce / Risk and its awareness in the context of liability for environmental damages in Poland.....	154
Agnieszka Kurdyś-Kujawska: Ubezpieczenia gospodarcze jako czynnik zapewniający zrównoważony rozwój gospodarstw rolnych / Business insurances as a factor to ensure sustainable economic development of farms ...	163
Małgorzata Kutera: Etyczne aspekty zwalczania nadużyć finansowych / Ethical aspects of combating financial frauds	174
Jan Michalak: Raport strategiczny jako źródło informacji dla inwestorów społecznie odpowiedzialnych w Wielkiej Brytanii. Wyniki badań empirycznych / Strategic report as a source of information for socially responsible investors in UK. Empirical research results.....	186
Joanna Pawłowska-Tyszko: Nowe instrumenty zarządzania ryzykiem w rolnictwie krajów członkowskich UE a rozwój zrównoważony / New instruments of risk management in agriculture of the member states of the EU vs. sustainable development	199
Kamila Prucia: Projekt naukowy jako narzędzie finansowania nauki / A scientific project as a financing tool for science	209
Ksymena Rosiek: Koszty środowiskowe w sektorze wodno-kanalizacyjnym / Environmental costs in water and sewage sector	219
Anna Serwatka: Druk w polskich firmach i na uczelniach oraz jego wpływ na środowisko / Printing in Polish companies and at universities and its impact on the environment	231
Hanna Sikacz: Wpływ CSR na sytuację finansową przedsiębiorstw – przegląd badań / The impact of CSR on the corporate financial performance – a review of research.....	241
Dorota Śładkiewicz, Piotr Wanicki: Istota społecznej odpowiedzialności biznesu w procesie kreowania wartości przedsiębiorstwa / The essence of corporate social responsibility in creating company value.....	253

Monika Sobczyk: W poszukiwaniu wpływu dokonań CSR na wyniki finansowe / Searching the impact of corporate social performance on corporate financial performance	261
Anna Spoz: Wpływ finansyzacji na działalność i sprawozdawczość przedsiębiorstw / The impact of financialization on the model business of enterprises and their financial reporting	270
Lidia Włodarska-Zoła: Venture capital jako źródło finansowania przedsięwzięć innowacyjnych w świetle polityki wspierania innowacyjności / Venture capital as a source of financing innovative undertakings in the light of the policy of supporting innovativeness.....	278
Aleksander Zawadzki, Marlena Rybacka: Falszowanie sprawozdań finansowych w opinii biegłych rewidentów / Financial statements fraud in the opinion of auditors	287
Katarzyna Ziętek-Kwaśniewska: Terminowość płatności w transakcjach między przedsiębiorstwami w Polsce / Punctuality of payments in transactions between businesses in Poland.....	296
Beata Zyznarska-Dworczak: Determinanty rozwoju sprawozdawczości niefinansowej w świetle pozytywnej i normatywnej teorii rachunkowości / Factors development of non-financial reporting in the light of positive and normative accounting theory	307

Wstęp

Idea zrównoważonego rozwoju wzbudza uzasadnioną uwagę zarówno w społeczeństwie, jak i w gospodarce oraz w nauce. Poszukujemy bowiem sposobu na racjonalne funkcjonowanie w złożonej rzeczywistości. Konieczne jest nie tylko naukowe opracowanie zasad zrównoważonego rozwoju, lecz także ich efektywna implementacja w praktyce gospodarczej. Nie bez znaczenia jest przy tym również społeczne poparcie dla idei zrównoważonego rozwoju.

Niewątpliwie problemy w zakresie ochrony środowiska oraz etyki prowadzonego biznesu stanowią ogromne wyzwanie rozwojowe. Nie możemy dopuścić, by stały się one barierą rozwoju naszej cywilizacji. Stąd też obecne koncepcje teoretyczne coraz częściej podkreślają konieczność ograniczania negatywnego wpływu prowadzonej działalności na interesariuszy oraz budowania wartości dodanej – rozumianej dużo szerzej niż dotychczas.

Współczesny świat spogląda na ideę zrównoważonego rozwoju z ogromną nadzieją, ponieważ oznacza ona szansę na zmianę filozofii gospodarowania z poszanowaniem zasad gospodarki rynkowej. Nie możemy tej szansy zmarnować. Ta wspaśniała idea wymaga jednak jeszcze wiele pracy, zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i empirycznym.

Tematów badawczych więc nie brakuje. Środowisko ekonomistów z dyscypliny „finanse”, a w tym „rachunkowość”, od dawna zaangażowane jest naukowo w prace badawcze dotyczące zrównoważonego rozwoju. Jednym z przykładów aktywności i profesjonalizmu naszego środowiska naukowego jest niniejsza publikacja.

W opracowaniu opublikowano wybrane artykuły dotyczące idei zrównoważonego rozwoju w zakresie rachunkowości, których autorami są osoby z uznanych ośrodków naukowych w Polsce. Podkreślam wagę inspirujących treści poszczególnych opracowań. Istotny wkład w naukową jakość publikacji wnieśli także recenzenci. Zgłoszone przez nich uwagi i sugestie podniosły jeszcze wartość naukową opracowania.

Niniejsza publikacja jest naszym wspólnym sukcesem: autorów i recenzentów.

Danuta Dziawgo

Danuta Dziawgo

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
e-mail: ddziawgo@umk.pl

ZNACZENIE RAPORTOWANIA POZAFINANSOWEGO W OPINII INDYWIDUALNYCH INWESTORÓW

NON-FINANCIAL REPORTING IMPORTANCE FROM INDIVIDUAL INVESTORS' PERSPECTIVE

DOI: 10.15611/pn.2016.436.11

JEL Classification: A41, Q56, G11, D53

Streszczenie: Niniejszy artykuł ma charakter opisowy oraz wyjaśniający. Dotyczy znaczenia sprawozdawczości pozafinansowej dla inwestorów indywidualnych w procesie podejmowania decyzji inwestycyjnych. Kryzys z roku 2001 wywołał szeroką dyskusję na temat jakości sprawozdania finansowego i jego użyteczności w procesie podejmowania decyzji inwestycyjnych. W rezultacie zostały wprowadzone Międzynarodowe Standardy Rachunkowości, a następnie Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej. Wciąż jednak można spotkać się z opiniami, że sprawozdawczość finansowa nie posiada wartości dla uczestników rynku finansowego. W rezultacie znaczenia zaczęła nabierać sprawozdawczość pozafinansowa, uzupełniająca sprawozdawczość finansową, jako jeden z elementów redukujących lukę informacyjną. Celem artykułu jest zaprezentowanie wybranych wyników badania ankietowego przeprowadzonego na próbie ponad 400 polskich inwestorów indywidualnych. Badanie to zostało przeprowadzone na zlecenie autorki przez Stowarzyszenie Inwestorów Indywidualnych. Na potrzeby przygotowania artykułu wykorzystano następujące metody badawcze: opisowa, porównawcza, analizy literatury przedmiotu, metoda ankietowa.

Słowa kluczowe: raportowanie finansowe, raportowanie pozafinansowe, indywidualni inwestorzy.

Summary: The article is of descriptive as well as explanatory nature and it deals with the importance of non-financial statements for individual investors investment decisions. The financial crisis in 2001 triggered a wide discussion on financial statements quality and usefulness in decision making process. In consequence, the International Accounting Standards and then International Financial Reporting Standards have been implemented worldwide. However, at the same time, there are still some who argue that financial reporting is of no value for financial market participants. As a result, the importance of non-financial reporting starts to grow to reduce the information gap between stakeholders. The article presents chosen results of a survey conducted on a sample of over 400 Polish individual investors. It was performed on the basis of the author's project and requested by the Polish Association of Individual Investors. In the article, description, comparison and questionnaire methods were used.

Keywords: financial statements, non-financial statements, individual investors.

1. Wstęp

Zmiany w zakresie ograniczania restrykcji w regulacjach prawnych dotyczących rynku finansowego, zapoczątkowane w latach 80. XX wieku w Stanach Zjednoczonych, wywołały istotne skutki dla całego globalnego rynku finansowego. Wśród nich należy wymienić kryzys zaufania do sprawozdań finansowych, który wystąpił na początku XXI wieku, po upadku takich firm jak Enron czy WorldCom. Pojawiły się nawet głosy podważające sens sporządzania sprawozdań finansowych, skoro nie mają one wartości użytkowej dla inwestorów [Dziawgo 2011a].

Jednym ze skutków tego kryzysu było wprowadzenie regulacji dotyczących sprawozdawczości finansowej w ramach Unii Europejskiej (MSR/MSSF), współpraca pomiędzy IASB z FASB (europejską Radą Międzynarodowych Standardów Rachunkowości a amerykańską Radą Standardów Rachunkowości Finansowej), ale również wzrost znaczenia relacji inwestorskich i upublicznianie w coraz szerszym zakresie tzw. ujawnień nadobowiązkowych. Z czasem zaczęły one przybierać formę coraz większych objętościowo, osobnych raportów, opracowywanych dodatkowo i niezależnie od obowiązkowych sprawozdań finansowych.

Równocześnie, wraz ze wzrostem zainteresowania opinii publicznej kwestiami związanymi z zanieczyszczaniem środowiska, a następnie rozwojem koncepcji ładu korporacyjnego i wymaganiami odpowiedzialnego społecznie zachowania firm w ramach prowadzonej działalności gospodarczej [Dziawgo 2014], wzrosło zapotrzebowanie na opracowywanie raportów „nieobowiązkowych” w sposób coraz bardziej wystandaryzowany. Z wielu koncepcji największą popularność zyskały standardy GRI – *Global Reporting Initiative* (Globalna Inicjatywa Sprawozdawcza). Obecnie jednak nastąpił kolejny etap w zakresie raportowania podmiotów. Coraz większą popularność zyskują bowiem tzw. raporty zintegrowane, w których łączy się raport finansowy i niefinansowy. Można się spodziewać, że dodatkowego impulsu w tym zakresie dostarczy unijna dyrektywa nakazująca ujawnianie pewnych informacji niefinansowych w ramach raportu rocznego opracowywanego przez wybrane podmioty.

Etapy rozwoju sprawozdawczości zostały już opisane w literaturze przedmiotu [zob. np. Karmańska 2014a; 2014b; Walińska 2015]. W niniejszym opracowaniu podjęto zagadnienie raportowania pozafinansowego z punktu widzenia jego użyteczności dla inwestorów. Ponieważ zostały już przeprowadzone badania opinii analityków oraz inwestorów instytucjonalnych przez ACCA oraz Eurosif, stąd uzupełniono je o wyniki badań własnych na próbie polskich inwestorów indywidualnych (wcześniejsze badania zob. [Dziawgo 2011b]). Na potrzeby opracowania wykorzystano następujące metody badawcze: opisowa, porównawcza, analizy literatury przedmiotu, metoda ankietowa.

W opracowaniu zamiennie wykorzystywane są terminy „raportowanie pozafinansowe” oraz „raportowanie niefinansowe”. Określenie angielskie *non-financial* w regulacjach unijnych tłumaczone jest na język polski jako „niefinansowy”. Au-

torka uważa jednak, że bardziej odpowiednim terminem byłoby określenie „pozafinansowy”, które lepiej oddaje istotę kontekstu *financial versus non-financial*. W sprawozdaniu pozafinansowym prezentowane są bowiem nie tylko informacje w wartościach naturalnych, ale również w mierniku pieniężnym – dlatego określenie „niefinansowy” wydaje się mniej adekwatne niż „pozafinansowy” w rozumieniu: poza obligatoryjnym raportem finansowym.

2. Dyrektywa 2014/95/UE

W październiku 2014 roku uchwalono Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2014/95/UE (zmieniającą dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy), tzw. Dyrektywa w sprawie ujawniania informacji niefinansowych. Podlega ona implementacji przez państwa członkowskie, a przepisy Dyrektywy powinny być stosowane od 2017 roku.

Celem jej jest zwiększenie spójności i porównywalności informacji niefinansowych ujawnianych na obszarze UE. Zgodnie z Dyrektywą duże jednostki interesu publicznego (zatrudniające powyżej 500 osób) powinny przygotowywać oświadczenie na temat informacji niefinansowych, zawierające informacje dotyczące przynajmniej kwestii środowiskowych, społecznych i pracowniczych, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji i łapownictwu. Sprawozdanie takie powinno być ujęte w ramach sprawozdania z działalności jednostki i ujmować wiele informacji, co graficznie zostało przedstawione na rys. 1.

Rys. 1. Zawartość oświadczenia na temat informacji niefinansowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z 22.10.2014 zmieniającej dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy, Dz. Urz. UE L330 z 15.11.2014, art. 19a.

Ujawnianie informacji niefinansowych oparte jest na zasadzie „stosuj lub wyjaśnij” (*comply or explain*), więc jeżeli jednostka nie stosuje żadnej polityki do wymienionych kwestii, w oświadczeniu na temat informacji niefinansowych podaje się dokładne wyjaśnienie uzasadniające taką decyzję (art. 19a ust. 1).

Podmioty badające sprawozdanie finansowe będą miały obowiązek jedynie sprawdzić, czy informacje pozafinansowe zostały zamieszczone, natomiast nie będą weryfikować ich poprawności (art. 19a ust. 5, art. 20 ust. 3).

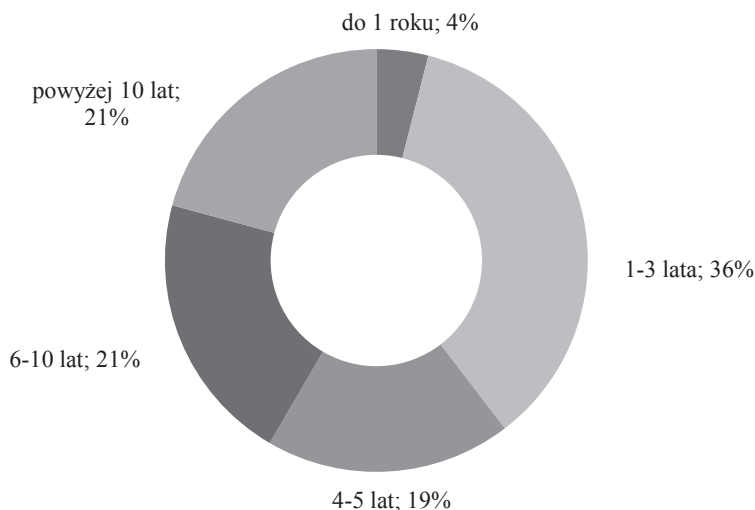
3. Charakterystyka prób badawczych

W ramach prac legislacyjnych związanych z opisaną wcześniej dyrektywą przeprowadzono konsultacje społeczne. W rezultacie ACCA (*Association of Chartered Certified Accountants*) oraz Eurosif (*European Sustainable Investment Forum*) przeprowadziły wspólne badanie na próbie celowej 94 analityków oraz inwestorów instytucjonalnych z 18 państw. Celem było poznanie opinii społeczności inwestorów na temat użyteczności informacji z obszaru ESG (*Environment – Social – Governance*). Wyniki tego badania zostały opublikowane w raporcie: *What do investors expect from non-financial reporting?* Część z tych wyników została przytoczona w punkcie 5.

Badanie to uzupełniono o opinie inwestorów indywidualnych. Na zlecenie autorki zostało przeprowadzone badanie ankietowe przez Stowarzyszenie Inwestorów Indywidualnych (SII) na próbie celowej polskich inwestorów indywidualnych. W badaniu tym zadano wiele różnych pytań, przy czym cztery z nich powtórzono w brzmieniu z badania ACCA/Eurosif. W kolejnych punktach zaprezentowano uzyskane odpowiedzi na wybrane pytania, wpisujące się w tematykę niniejszego opracowania. Badanie to przeprowadzono w listopadzie 2014 roku. W badaniu udział wzięło 428 respondentów. Wykorzystano narzędzie badawcze w postaci elektronicznego kwestionariusza ankietowego zamieszczonego na stronie internetowej SII.

Należy zauważyć, że badania te nie zostały przeprowadzone na próbach reprezentatywnych, dlatego też uzyskane wyniki i wnioski odnoszą się jedynie do analizowanej próby i nie mogą być uogólniane na całą populację inwestorów instytucjonalnych oraz inwestorów indywidualnych. Jednak uzyskane wyniki z pewnością posiadają walory poznawcze i mogą być traktowane jako wartościowe badanie wstępne na temat postrzegania sprawozdawczości pozafinansowej przez uczestników rynku finansowego.

W przypadku grupy inwestorów indywidualnych z pewnością ważna jest charakterystyka ze względu na ich doświadczenie związane z inwestowaniem na rynku kapitałowym, mierzone liczbą lat inwestowania na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie (rys. 2). Wydaje się, że przedział do 3 lat można uznać za wstępny okres dla gromadzenia wiedzy i doświadczenia z zakresu bezpośredniego, samodzielnego inwestowania przez indywidualnych inwestorów. Z kolei osoby inwestujące na giełdzie od 3 do 10 lat można określić jako „doświadczonych”

Rys. 2. Podział respondentów z grupy indywidualnych inwestorów ze względu na liczbę lat inwestowania na giełdzie (%)

Źródło: badania własne.

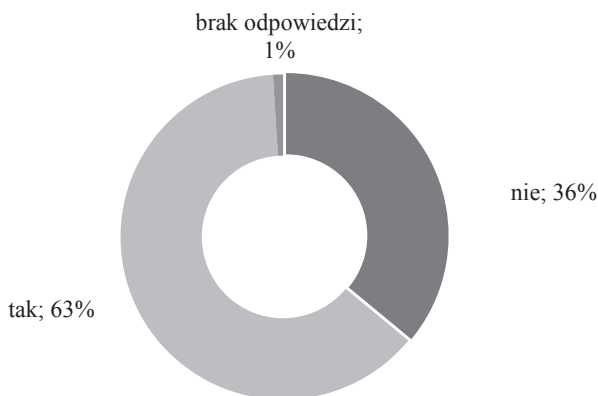
inwestorów. Natomiast osoby inwestujące na giełdzie powyżej 10 lat z pewnością mogą być uznane za „weteranów”¹. W przypadku przeprowadzonego badania suma inwestorów „doświadczonych” (40%) oraz „weteranów” (21%) stanowi 61% próby badawczej. Można zatem stwierdzić, że respondenci uczestniczący w badaniu posiadają już doświadczenie zarówno w zakresie inwestowania na rynku kapitałowym, jak i w zakresie funkcjonowania rynku finansowego. Z pewnością mogą więc wypowiedzieć się na temat sprawozdawczości finansowej i pozafinansowej oraz jakości komunikacji spółek, bazując na swoich dotychczasowych doświadczeniach, oraz mogą kompetentnie formułować oczekiwania dotyczące funkcjonowania raportowania i jego usprawnienia.

4. Użyteczność sprawozdań finansowych dla indywidualnych inwestorów

Kwestii raportowania pozafinansowego nie można rozpatrywać w oderwaniu od raportowania finansowego. Punktem wyjścia powinna być więc analiza, czy inwestorzy w ogóle analizują sprawozdania finansowe podmiotów. Jeżeli odpowiedź na to pytanie byłaby negatywna, to oznaczałoby to, że zbędne byłoby rozbudowanie nieużytecznego sprawozdania finansowego o dodatkowe elementy, jak na przykład ra-

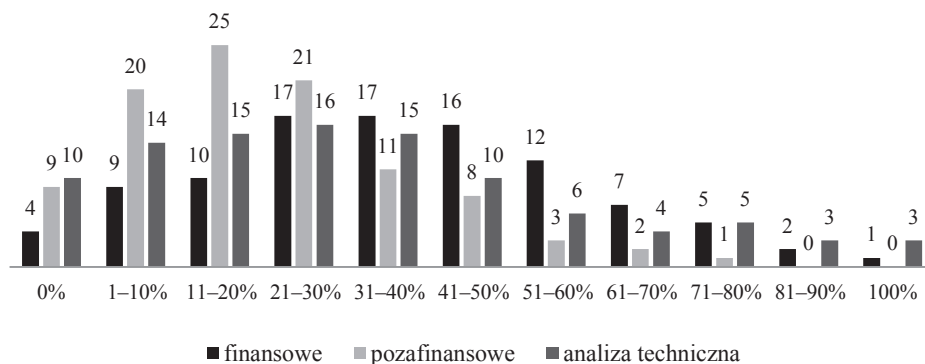
¹ Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie rozpoczęła działalność w 1991 roku.

portowanie niefinansowe. Na rys. 3 zaprezentowano uzyskane wyniki. Potwierdzają one, że indywidualni inwestorzy analizują sprawozdania finansowe firm (63%), co pośrednio potwierdza ich użyteczność. W przeciwnym wypadku inwestorzy nie traciliby czasu na analizę nieużytecznych materiałów.

Rys. 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy analizujesz sprawozdania finansowe firm?” (%)

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Określ procent, w jakim zakresie przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych opierasz się na danych: finansowych, pozafinansowych, analizie technicznej (łącznie do 100%)”

Źródło: opracowanie własne.

W kolejnym pytaniu podjęto próbę identyfikacji zapotrzebowania na dane pozafinansowe wśród inwestorów indywidualnych, w procesie podejmowania przez nich decyzji inwestycyjnych. Dając do dyspozycji respondentom 100%, poproszono o ich rozdział pomiędzy dane finansowe, pozafinansowe oraz analizę techniczną

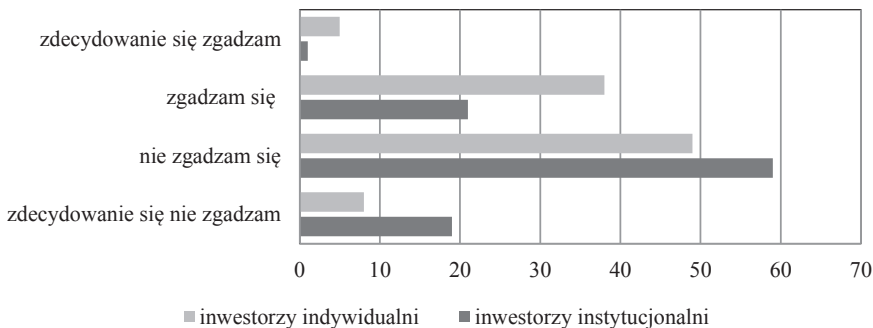
(czyli brak znaczenia dla tej grupy inwestorów zarówno danych finansowych, jak i pozafinansowych). Uzyskane wyniki zaprezentowano na rys. 4.

Uzyskany rozkład graficzny wyraźnie wskazuje, że inwestorzy, którzy opierają się wyłącznie na jednym rodzaju danych, należą do wyjątków. Jednocześnie jednak inwestorzy, którzy w swoich decyzjach inwestycyjnych opierają się przede wszystkim na danych finansowych (ich znaczenie uznali za powyżej 50%), to grupa jedynie 27% respondentów.

Z kolei w przypadku danych pozafinansowych ich znaczenie jest zdecydowanie niższe. Brak jakiegokolwiek znaczenia tych danych zadeklarowało 9% respondentów. Z kolei znaczenie w przedziale od 1 do 30% zadeklarowała przeważająca część ankietowanych (66%). Dane te nie powinny jednak zaskakiwać. Wyniku tego należało się spodziewać, chociażby ze względu na brak raportów pozafinansowych oraz na ich ogólnikowość, co obniża ich użyteczność w procesie inwestowania.

5. Ujawnianie informacji pozafinansowych

Poniżej zaprezentowano wyniki badań ankietowych na pytania zadane zarówno w badaniu przeprowadzonym przez ACCA/Eurosif (inwestorzy instytucjonalni), jak i badaniu własnym autorki (inwestorzy indywidualni). Respondenci zostali poproszeni o wyrażenie swojej opinii dotyczącej tego, czy uważają obecny poziom ujawnień za wystarczający oraz czy oba raporty powinny być bardziej zintegrowane. Zapytano również o opinię w sprawie przeprowadzenia ich weryfikacji przez niezależnego audytora oraz zatwierdzenia raportów niefinansowych przez walne zgromadzenie akcjonariuszy.

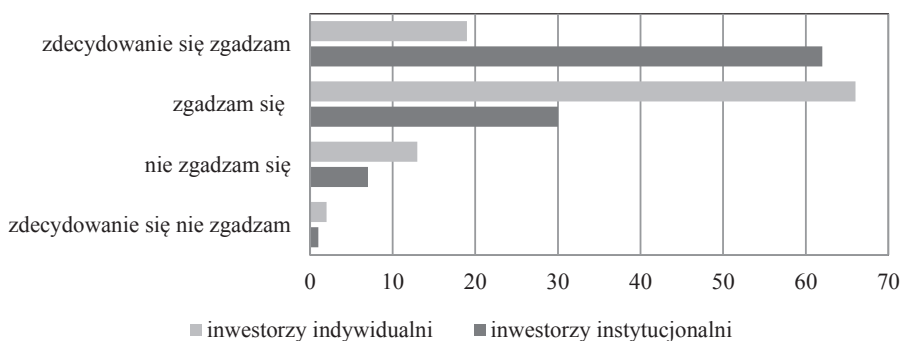
Rys. 5. Rozkład poparcia dla stwierdzenia: „Obecny poziom ujawniania informacji pozafinansowych jest wystarczający”

Źródło: opracowanie własne.

Analizując rozkład odpowiedzi zawarty na rys. 5, można zauważyć, że występują pewne rozbieżności pomiędzy badanymi grupami respondentów. Inwestorzy

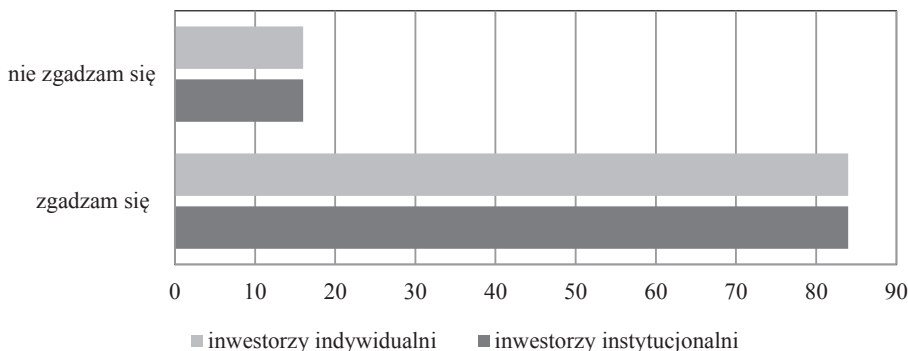
instytucjonalni są niezadowoleni z obecnego poziomu ujawniania informacji pozafinansowych – grupa ta stanowi 78% (łącznie odpowiedzi „nie zgadzam się” i „zdecydowanie się nie zgadzam”), natomiast w przypadku inwestorów indywidualnych grupa ta stanowi 57%, czyli różnica pomiędzy badanymi grupami respondentów wynosi 21 pkt proc.

Większa zgodność w obu grupach respondentów dotyczy natomiast opinii na temat integracji raportów finansowych i pozafinansowych. Jedynie 8% instytucjonalnych inwestorów oraz 15% w grupie inwestorów indywidualnych nie zgadza się z takim podejściem (rys. 6). Oznacza to, że obie grupy inwestorów popierają integrację raportowania: 92% w grupie inwestorów instytucjonalnych oraz 85% w grupie inwestorów indywidualnych.

Rys. 6. Rozkład poparcia dla stwierdzenia: „Raporty finansowe i pozafinansowe powinny być bardziej zintegrowane”

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 7. Rozkład poparcia dla stwierdzenia: „Ujawnienia pozafinansowe powinny być weryfikowane przez niezależny podmiot”

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 8. Rozkład poparcia dla stwierdzenia: „Akcjonariusze powinni zatwierdzać pozafinansowe ujawnienia na WZA”

Źródło: opracowanie własne.

Natomiast w przypadku weryfikowania ujawnień pozafinansowych przez niezależny podmiot obie grupy respondentów są zaskakująco zgodne. W obu grupach 84% respondentów uważa, że również upubliczniane informacje pozafinansowe powinny podlegać weryfikacji przez niezależny podmiot (rys. 7). Pośrednio świadczy to o pewnym zaufaniu, jakim wciąż cieszy się zawód audytora.

Interesująca jest również kwestia zatwierdzania raportów przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy (WZA). Także i w tym przypadku opinie obu grup inwestorów są bardzo zbliżone – za takim zatwierdzeniem opowiedziało się 74% inwestorów instytucjonalnych oraz 69% inwestorów indywidualnych (rys. 8).

6. Zakończenie

Z pełnym przekonaniem możemy stwierdzić, że epoka prostej rachunkowości minęła. Otwarta ciągle pozostaje jednak kwestia, czy zmiana zawartości sprawozdania finansowego jest potrzebna, a także czy sprawozdanie zintegrowane jest potrzebne w zaproponowanej w unijnej dyrektywie formie oraz w zaproponowanym zakresie.

W kontekście przedstawionych w niniejszym opracowaniu wyników badań można jednak stwierdzić, że sprawozdania finansowe są wciąż analizowane i wykorzystywane w procesie podejmowania decyzji inwestycyjnych. Dyskusja powinna koncentrować się więc wokół poprawy użyteczności sprawozdania finansowego dla zewnętrznych interesariuszy, w szczególności inwestorów.

Przytoczone wyniki badań pozwalają na sformułowanie konkluzji, że raportowanie zintegrowane jest dobrze oceniane zarówno przez inwestorów instytucjonalnych, jak i inwestorów indywidualnych. Jest to zatem oczekiwany kierunek zmian na rynku finansowym. Otwarte jednak pozostaje wciąż pytanie, jak to osiągnąć przy najniższych nakładach.

Literatura

- ACCA, Eurosif, 2013, *What do investors expect from non-financial reporting?*, <http://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/sustainability-reporting/tech-tp-wdir.pdf> (30.01.2016).
- Dziawgo D., 2011a, „Nowe” sprawozdanie finansowe – głos w dyskusji, *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, tom 62(118), s. 83–98.
- Dziawgo D., 2011b, *Relacje inwestorskie*, PWN, Warszawa.
- Dziawgo L., 2014, *Greening financial market*, *Copernican Journal of Finance & Accounting*, vol. 3, iss. 2, s. 9–23.
- Karmańska A., 2014a, *The imperative of sustainable growth and reporting integration three eras in the corporate reporting development*, *Copernican Journal of Finance & Accounting*, vol. 3, iss. 1, s. 73–82.
- Karmańska A., 2014b, *The imperative of sustainable growth and reporting integration. The fourth era in the corporate reporting development*, *Copernican Journal of Finance & Accounting*, vol. 3, iss. 2, s. 49–66.
- Walińska E., 2015, *Zintegrowany raport – początek końca sprawozdania finansowego?*, *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, tom 82(138), s. 151–165.